

03 Ekim 2017  
GÜNLÜDÜR

Sayı : 64272063-610- **26535**  
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7-5865)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA  
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi : a) TBMM Başkanlığının 07.06.2016 tarihli ve KAN.KAR.BŞK.43452547-120.07-  
[7/5865]-40265 sayılı yazısı.  
b) Başbakanlığın 15.06.2016 tarihli ve 31853594-610-2-1360-2515 sayılı yazısı.

İstanbul Milletvekili Sayın Mehmet BEKAROĞLU'nun Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına tarafımca cevaplandırılmasını tensip ettikleri, 7/5865 esas numaralı yazılı soru önergesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği ekte cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinizi arz ederim.

  
Dr. Berat ALBAYRAK  
Bakan

Ek :7-5865 Numaralı Önerge Cevabı (3 sayfa)

Dağıtım:

Gereği:  
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı »  
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığına

Bilgi:  
Başbakanlık » Kanunlar ve Kararlar Genel  
Müdürlüğüne

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN MEHMET BEKAROĞLU'NUN  
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI  
(7/5865)

**Sorular 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9:**

Türkiye genelinde çoğu kanal tipi olmak üzere 2000 civarında HES projesi olduğu sanılmaktadır. Bunların yaklaşık 700 tanesi Karadeniz Bölgesindedir. HES'lerin yapıldığı bölgelerde oturan halk ve çevreye duyarlı vatandaşlar, bu projelere iki temel gerekçe ile karşı çıkmaktadır. Bu gerekçelerden biri, özellikle kanal tipi HES'lerin doğal yapıyı ve ekolojik dengeleri bozduğu, insanların (ve diğer canlıların) yaşam alanlarını ortadan kaldırdığı iddiasıdır. İkinci gerekçe de, bu projelerle sadece HES'lerin kurulmadığı, dere sularının kullanım hakkının da çok uzun sürelerle özel firma ve kişilere devredildiği iddiasıdır.

Dereler bulundukları yerlere sadece yaşam, güzellik ve kimlik veren değerler değildir. Dereler aynı zamanda su değirmeni, balık çiftliği, ev tipi küçük santral, kurak zamanlarda sulama suyu olarak kullanılarak insanlar için geçimin de kaynağıdır. İnsanlar, derelerini artık bu şekilde kullanamayacakları, imtiyaz elde edenlerin suları paketleyip satacakları endişesi taşımaktadırlar.

Aynı şekilde insanlar HES projelerinin geçimleri konusunda bel bağladıkları turizmi de baltalayacağını düşünmektedirler. Bu çerçeveden atılan taşın ürkütülen kurbağaya değmeyeceği, Türkiye'nin enerji ihtiyacının çok küçük bir kısmının karşılanması için insanların yaşam alanlarının ellerinden alınması, güzelliklerin yok edilmesinin doğru olmayacağı ifade edilmektedir.

Bütün bu iddia ve endişelerin açıklığa kavuşması için aşağıdaki soruların cevaplandırılması hayati önem arz etmektedir.

- Ülke genelinde kaç adet HES projesi mevcuttur? Bunların kaç rezervli (baraj tipi) santral, kaç kanal tipi santral şeklindedir?
- Türkiye genelinde kaç HES projesi tamamlanıp üretime başlanmıştır? Bu HES'lerde üretilen elektrik enerjisi miktarı ne kadardır? Bu miktarda kanal tipi HES'lerin payı nedir?
- HES projelerinin tamamı ne zaman bitirilip üretime başlayacaktır? Tüm projeler bitirilip üretime başladığında Türkiye'nin enerji ihtiyacının ne kadarının HES'lerden karşılanacağı öngörülmektedir? Bu miktarda kanal tipi HES'lerin payı nedir?
- Karadeniz bölgesindeki derelerin üzerinde kurulan Kanal tipi HES'lerin tamamı bitirildiğinde ne kadar elektrik enerjisinin üretileceği öngörülmektedir? Bu miktar Türkiye'nin enerjisinde ihtiyacın yüzde kaçına denk gelecektir?
- HES'lerde üretilen/üretilecek elektrik enerjisi kim tarafından satın alınacak, birim fiyatları şimdiden belli midir, kaç liradır? Üretilen enerjinin satın alınması konusunda devlet bir garanti vermiş midir, vermişse bu garantinin mahiyeti nedir ve kaç yıl sürecek?
- Şu anda bitirilip üretime başlanan HES'lerde ne kadar insan istihdam edilmektedir? Tüm HES projeleri bitirilip üretime alındığında bu santrallerde toplan ne kadar insanın çalışacağı öngörülmektedir?
- Başta Karadeniz dereleri olmak üzere HES projesi yapılan derelerden su numuneleri alınıp tahliller yapılmaktadır. Enerji üretimi açısından suyun akış hızının, debisinin, akarsu rejiminin ölçülmesi anlaşılır bir şey ama suyun pH'sı, taşıdığı alüvyon, mineraller, renk, koku, tat, mikro organizmalar gibi özelliklerinin araştırılması bu suyun başka amaçlarla kullanılmasının planladığını göstermektedir. Nitekim HES projeleri ile birlikte suyun kullanım hakkının da özel firma ve kişilere devredildiği iddiaları mevcuttur. Bu iddialar doğru mudur; HES projeleri ile birlikte suyun kullanma hakkı da devredilmiş midir; imtiyaz alan firma ve kişiler ileride bu suları paketleyip pazarlayabilecekler midir?
- HES projeleri ile birlikte suyun kullanma hakkı da devredilmişse devlet suyun kullanma hakkı karşılığında ne kadar gelir elde edecektir; bu gelir devletin kasasına ne zaman girecek? Bu güne

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN MEHMET BEKAROĞLU'NUN  
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI  
(7/5865)**

kadar bu çerçeveden elde edilen bir gelir var mı, bu gelir ne kadardır? 2016 yılı bütçe gelirleri arasında bu kalemle elde edilen bir gelir var mı?

- HES'lerle ilgili bilirkişi ve uzman görüşleri, Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) raporları ve yapılan tartışmalar çok açıkça ortaya koyuyor ki hala atılan taşın ürkütülen kurbağaya değip değmeyeceği konusunda bir fikir birliği yok. Gerçekten HES'lerle elde edeceğimiz enerji feda ettiğimiz değerleri karşılayacak mı? Örneğin; Doğu Karadeniz dereleri üzerinde yapılması planlanan ve bir kısmı bitirilen HES projelerinin bölgedeki ekolojik dengeyi değiştireceği, vadileri bozacağı, insanların (ve tüm canlıların) yaşam alanlarını tahrip edeceği bilinmektedir. Bu durum bölge halkının gelecek için geçim ümidi olan turizm potansiyelini olumsuz etkileyecektir. Neticede zaten göç veren bu bölgelerden yeni göçler olacaktır. Hükümet; HES'lerin ne gibi sonuçlar doğuracağı, tüm HES'lerle elde edilecek enerji ile kaybedilecek değerlerin karşılanması mümkün olup olmayacağını yeniden değerlendirmeyi, bunun için değişik disiplinlerin katılımı ile oluşacak bir heyetle araştırma yaptırmayı düşünür mü? Aynı şekilde Hükümet, HES'lerin yapıldığı bölgelerde yaşayan insanların konu ile ilgili düşüncelerini öğrenmek için bir çalışma yapmayı düşünür mü?

**Cevaplar 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9:**

Mayıs 2016 sonu itibarıyla 570 adet HES projesi tamamlanmış olup, bunun 113 adedi barajlı, 457 adedi ise kanal tipidir.

Ayrıca 2015 yılı sonu itibarıyla hidrolik üretimi 66.903,2 GWh olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılı sonu itibarıyla barajlı santrallerin toplam kurulu gücü 19077,2 MW ve Türkiye kurulu gücüne katkısı %26,1 iken akarsu santrallerinin toplam kurulu gücü 6790,6 MW ve Türkiye kurulu gücüne katkısı %9,3'tür.

Hidrolik kaynaklar da dâhil olmak üzere, herhangi bir enerji kaynağından üretilen elektrik, belirlenmiş kurallar çerçevesinde serbest piyasada satılabilmektedir. Serbest piyasa şartlarında oluşan fiyatlamalara göre alım-satım işlemi yapılabilmektedir.

Buna ilaveten, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynakları Kanunu ile yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimine ilişkin düzenlemeler yapılmış ve bu düzenlemeler çerçevesinde YEKDEM (yenilenebilir enerji kaynakları destekleme mekanizması) ile yerli katkı ilaveleri verilmekte olup, üretilen elektrik enerjisi de uygulama fiyatları üzerinden 10 yıl sürecek alım garantisi ile desteklenmektedir. Yenilenebilir Enerji Kaynağına Dayalı Üretim Tesis Tipine göre uygulanacak fiyatlar I Sayılı Cetvelde yer almakta olup, hidrolik üretim tesisleri için 7,3 Dolar cent/kWh şeklinde belirlenmiştir. YEKDEM mekanizmasına katılım sağlayanların ürettikleri elektrik enerjisine, bahse konu cetvelde yer alan fiyatlar üzerinden alım garantisi verilmiştir.

| I Sayılı Cetvel (29/12/2010 tarihli ve 6094 sayılı Kanunun hükmüdür.) |                                               |
|-----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
| Yenilenebilir Enerji Kaynağına Dayalı Üretim Tesis Tipi               | Uygulanacak Fiyatlar<br>(ABD Doları cent/kWh) |
| a. Hidroelektrik üretim tesisi                                        | 7,3                                           |
| b. Rüzgar enerjisine dayalı üretim tesisi                             | 7,3                                           |
| c. Jeotermal enerjisine dayalı üretim tesisi                          | 10,5                                          |
| d. Biyokütleyle dayalı üretim tesisi (çöp gazı dahil)                 | 13,3                                          |
| e. Güneş enerjisine dayalı üretim tesisi                              | 13,3                                          |

Ayrıca, 5346 sayılı Kanun ile Yenilenebilir Enerji Kaynaklarına Dayalı Üretim Tesislerinde kullanılan mekanik/elektro-mekanik aksamın yurt içinde imal edilmesi halinde; Kanuna ekli II

sayılı cetvelde belirtilen ve 0.4 ile 3.5 USD Cent/kWh arasında değişen fiyatlar ilave edilecek ve bu destek 5 yıl süreyle uygulanabilecektir. Söz konusu Kanun kapsamında çıkarılan “Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Elektrik Enerjisi Üreten Tesislerde Kullanılan Aksamın Yurt İçinde İmalatı Hakkında Yönetmelik” 19 Haziran 2011 tarih ve 27969 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Enerji yatırımları gerçekleştirilirken, çevre konusunun göz ardı edilmesi mümkün değildir. Enerji yatırımlarının çevreye getirdikleri etkilerin en az seviyede tutulmasına azami önem gösterilmektedir. Bu kapsamda; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından koordine edilen ve yatırımın gerçekleştirilmesi için bir nevi “izin” anlamı taşıyan “Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)” sürecinde Bakanlığımız öncelikle ilgili enerji yatırımına ilişkin görüşünü resmi kanallar ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığına iletmektedir. Bunun ardından, Bakanlığımızca yine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hem merkezde hem de yatırımın yapılacağı yerde düzenlenen “Halkın Katılımı Toplantılarına katılım sağlanmaktadır.

Yatırım gerçekleştirildikten sonra, Bakanlığımız tarafından gerçekleştirilen “kabul” sürecinde de, çevre mevzuatı kapsamında gerekli testler yapılmakta ve mevzuatta belirlenen çevre değerleri aşılmadığı görüldükten sonra “Kabul Tutanağı” düzenlenerek, denetim ilgili İl Valiliklerine devredilmektedir.

Ülkemizin enerji talebini karşılamak için sınırlı olan doğal kaynaklarımızı rasyonel bir şekilde kullanmaya, yeni teknolojilerle enerji üretimini çeşitlendirmeye ve mevcut teknolojilerin verimliliğin arttırmaya, alternatif enerji kaynaklarını değerlendirmeye yönelik politika ve stratejilere büyük önem vermekteyiz. Ülkemiz enerji sektöründe enerji politikasının sürdürülebilir koşullarda gerçekleştirilmesini ve tüketicilere en ideal şartlarda elektrik/enerji arzının sağlanmasını hedeflemekteyiz.